

वार्षिक: पाठ्यक्रम:
कक्षा - द्वादशी
विषय: - संस्कृतम् (केन्द्रिकम्) (कोड-322)
सत्रम् - 2023-2024

1. अपठित-अवबोधनम्

2. रचनात्मकं कार्यम्

औपचारिकम् अनौपचारिकं पत्रम् / प्रार्थनापत्रम् (मञ्जूषायाः सहायतया रिक्तस्थानपूर्तिं कृत्वा पूर्णं पत्रं लेखनीयम्)

3. लघुकथापूर्तिः (शब्दसूचीसाहाय्येन रिक्तस्थानपूर्ति-माध्यमेन)/वार्तालापे एकपक्षपूरणम्

4. हिन्दीभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखितानां वाक्यानां संस्कृतभाषया अनुवादः।

5. अनुप्रयुक्त-व्याकरणम्

सन्धिः-पाठ्यपुस्तके प्रयुक्तपदानां सन्धिविच्छेदः सन्धिकरणं च

स्वरसन्धिः -

व्यञ्जनसन्धिः-

6. पाठाधारित-समासाः विग्रहाः-च-

अव्ययीभाव, द्विगु, द्वन्द्व, तत्पुरुष, कर्मधारय, बहुब्रीहिः।

7. प्रत्ययाः (प्रकृति-प्रत्यय-संयोजनं वियोजनञ्च)

कृत् - तव्यत्, अनीयर्, क्त, क्तवत्, शतृ, शानच्, क्तिन्।

तद्धित- मतुप्, इन्, ठक्।

स्त्री प्रत्यय- टाप्।

8. उपपदविभक्तिप्रयोगः (पाठ्यपुस्तकम् आधृत्य)

(i) पठितावबोधनम्

परीक्षायै निर्धारिताः पाठाः

प्रथमः पाठः अनुशासनम्

तृतीयः पाठः मातुराज्ञा गरीयसी

चतुर्थः पाठः प्रजानुरञ्जको नृपः

पञ्चमः पाठः दौवारिकस्य निष्ठा

षष्ठः पाठः--- सूक्तिसौरभम्

प्रश्नोत्तराणि, भावार्थे रिक्तस्थानपूर्तिः / प्रदत्ते भावार्थत्रये

शुद्धभावार्थचयनम्, अन्वयेषु रिक्तस्थानपूर्तिः,

प्रदत्तवाक्यांशानां सार्थकं संयोजनम्
प्रदत्तपंक्तिषु प्रसंगानुसारं पदानाम् अर्थलेखनम्

(ii) संस्कृत साहित्येतिहासस्य सामान्य परिचयः

*भास्वती पाठ्यपुस्तकस्थ पाठानां संदर्भ ग्रन्थाः रचयितारः, तेषां रचना च।

*महाकाव्यम्, गद्यकाव्यम् चम्पूकाव्यम् च

*नाट्यतत्वानां मुख्य विशेषतानां परिचयः

पुनरावृत्तिः

प्रथम सत्र का पाठ्यक्रम 15 सितम्बर 2023 तक पूर्ण करना अनिवार्य है।

प्रथमसत्रीया परीक्षा

प्रथमसत्रीय प्रश्नपत्रस्य चर्चा

1. पठित-अवबोधनम्

2. रचनात्मक कार्यम्

औपचारिकम् अनौपचारिक पत्रम् / प्रार्थनापत्रम् (मञ्जूषायाः सहायतया रिक्तस्थानपूर्तिं कृत्वा पूर्ण पत्रं लेखनीयम्)

3. लघुकथा (शब्दसूचीसाहाय्येन रिक्तस्थानपूर्ति-माध्यमेन)/

वार्तालापे एकपक्षपूरणम्

4. हिन्दीभाषया आङ्ग्लभाषया वा लिखितानां वाक्यानां संस्कृतभाषया अनुवादः।

अनुप्रयुक्त व्याकरणम्

5. सन्धिः-पाठ्यपुस्तके प्रयुक्तपदानां सन्धिविच्छेदः सन्धिकरणं च

विसर्गसन्धिः

6 पाठाधारित- समासाः विग्रहाः च-

अव्ययीभाव, द्विगु, द्वन्द्व, तत्पुरुष, कर्मधारय, बहुव्रीहिः।

7. प्रत्ययाः (प्रकृति प्रत्यय संयोजनं वियोजनञ्च)

तद्धित- मतुप्, इन्, ठक्, त्व, तल् च।

स्त्री प्रत्यय-टाप्, डीप्

8. उपपदविभक्तिप्रयोगः (पाठ्यपुस्तकाधारितम्)

(i) पठितावबोधनम्

परीक्षायै निर्धारिताः पाठाः

सप्तमः पाठः- नैकेनापि समं गता वसुमती

नवमः पाठः मदालसा

एकादशः पाठः- कार्याकार्य- व्यवस्थितिः

- प्रश्नोत्तराणि।
- भावार्थे रिक्तस्थानपूर्तिः / प्रदत्ते भावार्थत्रये
- शुद्धभावार्थचयनम्, अन्वयेषु रिक्तस्थानपूर्तिः,
- प्रदत्तवाक्यांशानां सार्थकं संयोजनम्
- प्रदत्तपंक्तिषु प्रसंगानुसारं पदानाम् अर्थलेखनम्

(ii) संस्कृत साहित्येतिहासस्य सामान्य परिचयः

* भास्वती पाठ्यपुस्तकस्थानां पाठानां संदर्भग्रन्थाः रचयितारः, तेषां रचना च।

* महाकाव्यम्, गद्यकाव्यम् चम्पूकाव्यम् च।

* नाट्यतत्वानां मुख्यविशेषतानां परिचयः।

- सम्पूर्ण पाठ्यक्रम 15 दिसम्बर 2023 तक पूर्ण किया जाना अनिवार्य है।
- वार्षिक परीक्षा में सम्पूर्ण पाठ्यक्रम से प्रश्न पूछे जाएंगे।
- पुनरावृत्तिः
- वार्षिकी परीक्षा